

چنانچه سقوط درخت یا سرشاخه منجر به فوت یا صدمه در پارک جنگلی شود و پارک جنگلی نیز در اختیار شهرداری قرار گیرد، آیا منابع طبیعی دارای مسئولیت کیفری است؟

مطابق ماده ۲ قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب سال ۱۳۴۶، جنگل‌ها اعم از اینکه سند مالکیت آنها به نام دولت صادر شده یا اساساً سند مالکیتی به نام دولت صادر نشده باشد، متعلق به دولت است. قوانین بعدی و رأی وحدت رویه شماره ۶۸۱ مورخ ۲۶ مهر سال ۱۳۸۴ نیز دلالت بر بقای مقررات فوق دارد. در تمام جنگل‌ها و مراتع، چنانچه بر اثر سقوط درخت یا شکستن سرشاخه و درخت‌ها و سایر مواردی که مطرح شد، آسیب جسمی یا فوت وارد شود و این آسیب یا فوت ناشی از بی‌احتیاطی، بی‌مبالاتی، ورود به جنگل و مرتع بدون ضرورت یا ورود به مناطق ممنوعه و ... بوده باشد، با عنایت به مقررات موجود از جمله قانون شکار و صید مصوب سال ۱۳۴۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی و آیین‌نامه اجرایی آن و نیز قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوب سال ۱۳۵۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی، پذیرش مسئولیت دولت ممکن نیست. همچنین چنانچه ورود خسارت جسمانی و فوت مستند به عمل دولت نبوده یا ناشی از حوادث قهری از جمله سیل، زلزله، باد، باران، صاعقه و امثال آن باشد، شناسایی مسئولیت برای دولت قانونی نخواهد بود.

در سایر موارد، دولت مسئول جبران خسارت زیان‌های وارده خواهد بود. در مورد پارک‌های جنگلی تحت مدیریت شهرداری، چنانچه خسارتی اعم از جانی یا جسمی وارد شود، در مواردی که مسئولیت متوجه شخص نباشد، شهرداری مسئول خواهد بود. همچنین در مواردی که جنگل و مرتع به موجب مقررات قانونی در اختیار اشخاص قرار دارد، دولت مسئولیتی نخواهد داشت و مسئولیت متوجه شخصی است که جنگل و مراتع را در اختیار دارد. زیان‌های وارده در حریم جاده و راه، با ذکر دو مطلب حسب مورد با سازمان منابع طبیعی یا وزارت راه و شهرسازی خواهد بود؛ نخست آن که اگر قوه قاهره به تنهایی موجب ورود زیان اعم از فوت و صدمه جسمی و خسارت باشد، هیچ کس مسئول نخواهد بود؛ دوم اینکه، صدمه وارده هم ناشی از قوه قاهره و هم ناشی از تقصیر دولت باشد که در این صورت دولت مسئول خواهد بود. در تمام موارد عنوان شده

در سوال، تشخیص مسئولیت دولت یا شهرداری با توجه به مراتب فوق بر عهده قاضی رسیدگی کننده خواهد بود. چنانچه آسیب بدنی یا فوت ناشی از بی احتیاطی و بی مبالاتی افراد در ورود به جنگل و مرتع یا ورود به مناطق ممنوعه مانند مناطقی از جنگل که صرفاً برای حیات وحش در نظر گرفته شده و ورود افراد بدون مجوز مجاز نیست، باشد، مسئولیتی متوجه دستگاه اداره کننده محل نیست. در فروض مطروحه چنانچه رابطه علیت بین رفتار شخص حقوقی اداره کننده محل و خسارت وارد شده احراز شود، با توجه به تبصره ماده ۱۴ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ دیه و خسارت قابل مطالبه خواهد بود؛ در غیر این صورت پرداخت دیه و خسارت به عهده شخص حقیقی (رییس دستگاه اداره کننده یا عوامل اجرایی مربوطه) که تقصیر متوجه آنان است، خواهد بود و این موضوع که مسئولیت متوجه اداره منابع طبیعی شهرستان یا اداره کل منابع طبیعی استان است، با توجه به اینکه هیچ یک از ادارات یادشده واجد شخصیت حقوقی مستقل از سازمان منابع طبیعی نیستند، فاقد موضوعیت است.

ضمناً تبصره ماده ۲۰ قانون فوق‌الذکر در خصوص اشخاص حقوقی دولتی (نظیر منابع طبیعی) و عمومی غیردولتی (نظیر شهرداری) در مواردی که اعمال حاکمیت می‌کنند، لازم‌الرعايه است.

